

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

кафедра соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Навчально-наукового

інституту педагогіки і психології

Світлана КОНДРАТЮК

28 серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

галузь знань 23 Соціальна робота
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 232 Соціальне забезпечення
(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Соціальне забезпечення
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(назва)

мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією ННПП

28 серпня 2024 р.

Голова _____

Юлія БОНДАРЕНКО, доктор
педагогічних наук, професор

СУМИ 2024

Розробники:

КЛОЧКО Олексій Олександрович, кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри соціальної роботи і менеджменту
соціокультурної діяльності

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

Протокол № 1 від 28 серпня 2024 року.

Завідувач кафедри
канд. пед. наук, доцент

Анжела ПОЛЯНИЧКО

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	бакалавр	Обов’язкова	
		Рік підготовки:	
II-й		II-й	
Семестр			
III-й		III-й	
Лекції			
30 год.		4 год.	
Практичні, семінарські			
38 год.		4 год.	
Самостійна робота			
80 год.	112 год.		
Консультації:			
2	2		
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин – 150			

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою курсу «Пенсійне забезпечення в Україні» є підготовка висококваліфікованих фахівців для установ, що входять до структури пенсійного забезпечення України, котрі б опираючись на чинне законодавче поле ефективно виконували покладені на них обов'язки на кожному з трьох рівнів нині діючої системи пенсійного забезпечення.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Пенсійне забезпечення в Україні» має міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки з іншими навчальними дисциплінами: «Вступ до спеціальності (Соціальне забезпечення) та деонтологія», «Інституційне забезпечення соціальної сфери», «Соціальне страхування», «Інноваційні моделі надання соціальних послуг», «Політика зайнятості і ринок праці», «Фінансове забезпечення соціальної допомоги та методи нарахування соціальних виплат», «Економіка», «Політологія» та іншими.

3. Результати навчання за дисципліною

Знання	ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності соціального забезпечення або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
	ПРЗ 1	Демонструє знання та розуміння основ соціальної роботи і соціального забезпечення, в тому числі з урахуванням гендерного підходу.
	ПРЗ 2	Знає принципи реалізації державної соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення.
	ПРЗ 3	Знає основи юриспруденції та законодавства України в галузі соціального забезпечення.
	ПРЗ 5	Знає психолого-педагогічні основи соціальної роботи і соціальної допомоги.
	ПРЗ 7	Знає форми, методи і засоби здійснення соціально-правового захисту різних вікових і соціальних груп населення.
	ЗК 1	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
	ЗК 4	Здатність працювати в команді.
	ЗК 5	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
	ЗК 6	Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.
	ЗК 7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
Уміння	ПРУ 2	Використовує нормативно-правову базу системи соціального захисту населення.
	ПРУ 7	Уміє виявляти потреби різних верств населення та розробляти відповідні програми соціального захисту щодо їх вирішення
	ПРУ 8	Самостійно здійснює пошук інформації з різних джерел для

	<p>ПРУ 10</p> <p>ПК 2</p> <p>ПК 3</p>	<p>розв'язання фахових задач.</p> <p>Ефективно працює як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців.</p> <p>Здатність аналізувати існуючу нормативно-правову базу здійснення соціальної роботи та соціального забезпечення в Україні і за кордоном.</p> <p>Розуміння основних потреб і прав вразливих груп населення та здатність надавати консультації з питань їх соціального захисту.</p>
Комунікація	<p>ПРК 1</p> <p>ПРК 2</p> <p>ПРК 3</p>	<p>Володіє основами професійної мовленнєвої культури у процесі взаємодії з різними віковими і соціальними категоріями населення.</p> <p>Пояснює фахівцям і не фахівцям стратегію соціального розвитку людства і шляхи вирішення глобальних соціальних проблем. актуальні процеси у соціальній сфері та соціальному забезпеченні України.</p> <p>Здатний до ефективної комунікації в процесі навчання теорії і практики соціального забезпечення.</p>

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку/екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

1. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контроль за видами діяльності студентів здійснюється шляхом поточного оцінювання знань, періодичним контролем по тестах, модульної контрольної роботи після засвоєння ними розділу, а також оцінювання ІНДЗ. За результатами суми усіх видів робіт виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. ПЕНСІЙНА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ПРИНЦИПИ, ЗАСАДИ І МЕХАНІЗМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Тема 1.1. «Предмет, завдання та основні категорії системи пенсійного забезпечення». Понятійно-термінологічний апарат курсу. Місце курсу в оволодінні професійними основами соціальної роботи. Ретроспектива становлення та інституціоналізації системи пенсійного забезпечення. Порівняльний аналіз загальнообов'язкових пенсійних систем розвинутих країн Західної Європи і країн пострадянського простору.

Тема 1.2. «Принципи, засади і механізми функціонування пенсійного забезпечення в Україні. Реформування пенсійної системи України». Принципи пенсійного страхування в Україні: аналіз і систематика. Державний Пенсійний фонд України: функції, структура та механізм функціонування. Пенсійний фонд України як складна поліструктурна та багатофункціональна система. Чинники, що спричинили необхідність змін у пенсійній системі. Переваги пенсійної реформи для працівників. Загальні переваги пенсійної реформи для держави.

Розділ 2. СОЛІДАРНА СИСТЕМА ЗАГАЛЬНО-ОБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ

Тема 2.1. «Загальні положення Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне забезпечення». Страховий стаж у солідарній системі». Структура системи пенсійного забезпечення в Україні. Суб'єкти солідарної системи пенсійного страхування. Пенсійний вік та страховий стаж у солідарній системі. Поняття страхового стажу, коефіцієнт страхового стажу. Чинники, що впливають на величину пенсії у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Підвищення розміру пенсії за віком у разі відстрочки часу її призначення.

Тема 2.2. «Види пенсій у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування». Пенсія за віком та категорії громадян, що мають право на її отримання. Умови за яких призначається пенсія по інвалідності. Розміри пенсій за інвалідністю. Необхідний стаж роботи на час настання інвалідності для призначення пенсії внаслідок загального захворювання. Пенсія у зв'язку з втратою годувальника. Особи, що мають право на отримання пенсії у зв'язку з втратою годувальника. Розмір пенсій у разі втрати годувальника. Пенсія за вислугу років та соціальні виплати непрацездатним громадянам.

Тема 2.3. «Призначення, перерахунок та виплата пенсій у солідарній системі». Строки призначення (перерахунку) та виплати пенсій. Строки перерахунку призначеної пенсії. Призначення пенсії за окремими законами. Виплата пенсій, що призначаються із солідарної системи. Виплата пенсій за минулий час. Компенсації втрати частини доходів. Індексація пенсій. Обчислення коефіцієнту страхового стажу. Визначення заробітку при обчисленні розміру пенсії за двоскладовою формулою. Обчислення коефіцієнту заробітку у розрізі кожного місяця. Формула обчислення пенсії за віком у солідарній системі.

Розділ 3. НАКОПИЧУВАЛЬНА СИСТЕМА ЗАГАЛЬНО-ОБОВ'ЯЗКОВОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ

Тема 3.1. «Суб'єкти накопичувальної системи пенсійного страхування. Зберігання пенсійних активів». Накопичувальний фонд. Джерела формування коштів Накопичувального фонду та їх використання. Пенсійні активи Накопичувального фонду. Рада Накопичувального фонду. Радник з інвестиційних питань. Компанії з управління активами. Порядок проведення тендера для обрання компаній з управління активами, зберігача та аудитора Накопичувального фонду. Зберігання пенсійних активів Накопичувального фонду.

Тема 3.2. «Пенсійні виплати за рахунок коштів Накопичувального фонду». Порядок укладення та оплати договору страхування довічної пенсії. Види пенсійних виплат: довічна пенсія з установленим періодом, довічна обумовлена пенсія, довічна пенсія подружжя, одноразова виплата. Право на отримання одноразової виплати та успадкування пенсійних активів. Чинники, що враховуються при розрахунку страховою організацією розміру довічної пенсії.

Тема 3.3. «Державне регулювання та нагляд. Відповідальність у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування». Органи державного регулювання та нагляду. Основні завдання Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України щодо нагляду в накопичувальній системі пенсійного страхування. Порядок оскарження дій страховувальника та виконавчих органів Пенсійного фонду.

Відповідальність страховувальників, банків, організацій, що здійснюють виплату і доставку пенсій, та їх посадових осіб. Відповідальність Пенсійного фонду, його органів і посадових осіб за порушення у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Відповідальність радника з інвестиційних питань, страхової організації та аудитора. Гарантії прав і законних інтересів застрахованих осіб.

Розділ 4. СИСТЕМА НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Тема 4.1. «Інфраструктура системи недержавного пенсійного забезпечення». Суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення. Види недержавних пенсійних фондів (відкритий, корпоративний, професійний). Реєстрація, умови початку діяльності та статут пенсійного фонду. Рада пенсійного фонду та її повноваження. Адміністратор недержавних пенсійних фондів. Особи, що можуть здійснювати управління активами недержавних пенсійних фондів. Зберігач пенсійних фондів. Звітність та оприлюднення інформації щодо недержавного пенсійного забезпечення.

Тема 4.2. «Пенсійні виплати та успадкування пенсійних активів. Державний нагляд і контроль у сфері недержавного пенсійного забезпечення». Пенсійний контракт та пенсійна схема. Види пенсійних виплат (пенсія на визначений строк, одноразова пенсійна виплата). Умови та строки здійснення пенсійних виплат. Порядок укладення та оплати договору страхування довічної пенсії за рахунок пенсійних коштів учасника фонду. Розподіл та успадкування пенсійних активів. Органи, що здійснюють нагляд та контроль у сфері недержавного пенсійного забезпечення.

6.2. СТРУКТУРА ТА ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин										
	Денна форма						Заочна форма				
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.
Розділ 1. ПЕНСІЙНА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ПРИНЦИПИ, ЗАСАДИ І МЕХАНІЗМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ											
Тема 1.1. «Предмет, завдання та основні категорії системи пенсійного забезпечення»	14	2	4			8	16	2			14
Тема 1.2. «Принципи, засади і механізми функціонування пенсійного забезпечення в Україні. Реформування пенсійної системи України»	18	4	4		2	8	16	2		2	14
Розділ 2. СОЛІДАРНА СИСТЕМА ЗАГАЛЬНО-ОБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ											
Тема 2.1. «Загальні положення Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне забезпечення». Страховий стаж у солідарній системі»	16	4	4			8	14				14
Тема 2.2. «Види пенсій у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування»	16	4	4			8	16		2		14
Тема 2.3. «Призначення, перерахунок та виплата пенсій у солідарній системі»	16	4	4			8	14				14
Розділ 3. НАКОПИЧУВАЛЬНА СИСТЕМА ЗАГАЛЬНО-ОБОВ'ЯЗКОВОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ											
Тема 3.1. «Суб'єкти накопичувальної системи пенсійного страхування. Зберігання пенсійних активів»	14	2	4			8	16		2		14
Тема 3.2. «Пенсійні виплати за рахунок коштів Накопичувального фонду»	14	2	4			8	14				14
Тема 3.3. «Державне регулювання та нагляд. Відповідальність у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування»	14	2	4			8	14				14
Розділ 4. СИСТЕМА НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ											
Тема 4.1. «Інфраструктура системи недержавного пенсійного забезпечення»	16	4	4			8	14				14
Тема 4.2. «Пенсійні виплати та успадкування пенсійних активів. Державний нагляд і контроль у сфері недержавного пенсійного забезпечення»	12	2	2			8	16				16
Загалом	150	30	38		2	80	150	4	4	2	142

ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Тема та зміст лекції з висвітленням основних її питань	К-сть годин	К-сть годин
Розділ 1. ПЕНСІЙНА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ПРИНЦИПИ, ЗАСАДИ І МЕХАНІЗМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ			
	Тема 1.1. «Предмет, завдання та основні категорії системи пенсійного забезпечення». Понятійно-термінологічний апарат курсу. Місце курсу в оволодінні професійними основами соціальної роботи. Ретроспектива становлення та інституціоналізації системи пенсійного забезпечення. Порівняльний аналіз загальнообов'язкових пенсійних систем розвинутих країн Західної Європи і країн пострадянського простору.	2	2
	Тема 1.2. «Принципи, засади і механізми функціонування пенсійного забезпечення в Україні. Реформування пенсійної системи України». Принципи пенсійного страхування в Україні: аналіз і систематика. Державний Пенсійний фонд України: функції, структура та механізм функціонування. Пенсійний фонд України як складна поліструктурна та багатофункціональна система. Чинники, що спричинили необхідність змін у пенсійній системі. Переваги пенсійної реформи для працівників. Загальні переваги пенсійної реформи для держави.	4	2
Розділ 2. СОЛІДАРНА СИСТЕМА ЗАГАЛЬНО-ОБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ			
	Тема 2.1. «Загальні положення Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне забезпечення». Страховий стаж у солідарній системі». Структура системи пенсійного забезпечення в Україні. Суб'єкти солідарної системи пенсійного страхування. Пенсійний вік та страховий стаж у солідарній системі. Поняття страхового стажу, коефіцієнт страхового стажу. Чинники, що впливають на величину пенсії у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Підвищення розміру пенсії за віком у разі відстрочки часу її призначення.	4	
	Тема 2.2. «Види пенсій у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування». Пенсія за віком та категорії громадян, що мають право на її отримання. Умови за яких призначається пенсія по інвалідності. Розміри пенсій за	4	

	інвалідністю. Необхідний стаж роботи на час настання інвалідності для призначення пенсії внаслідок загального захворювання. Пенсія у зв'язку з втратою годувальника. Особи, що мають право на отримання пенсії у зв'язку з втратою годувальника. Розмір пенсій у разі втрати годувальника. Пенсія за вислугу років та соціальні виплати непрацездатним громадянам.		
	Тема 2.3. «Призначення, перерахунок та виплата пенсій у солідарній системі». Строки призначення (перерахунку) та виплати пенсій. Строки перерахунку призначеної пенсії. Призначення пенсії за окремими законами. Виплата пенсій, що призначаються із солідарної системи. Виплата пенсій за минулий час. Компенсації втрати частини доходів. Індексація пенсій. Обчислення коефіцієнту страхового стажу. Визначення заробітку при обчисленні розміру пенсії за двоскладовою формулою. Обчислення коефіцієнту заробітку у розрізі кожного місяця. Формула обчислення пенсії за віком у солідарній системі.	4	
Розділ 3. НАКОПИЧУВАЛЬНА СИСТЕМА ЗАГАЛЬНО-ОБОВ'ЯЗКОВОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ			
	Тема 3.1. «Суб'єкти накопичувальної системи пенсійного страхування. Зберігання пенсійних активів». Накопичувальний фонд. Джерела формування коштів Накопичувального фонду та їх використання. Пенсійні активи Накопичувального фонду. Рада Накопичувального фонду. Радник з інвестиційних питань. Компанії з управління активами. Порядок проведення тендера для обрання компаній з управління активами, зберігача та аудитора Накопичувального фонду. Зберігання пенсійних активів Накопичувального фонду.	2	
	Тема 3.2. «Пенсійні виплати за рахунок коштів Накопичувального фонду». Порядок укладення та оплати договору страхування довічної пенсії. Види пенсійних виплат: довічна пенсія з установленим періодом, довічна обумовлена пенсія, довічна пенсія подружжя, одноразова виплата. Право на отримання одноразової виплати та успадкування пенсійних активів. Чинники, що враховуються при розрахунку страховою організацією розміру довічної пенсії.	2	
	Тема 3.3. «Державне регулювання та нагляд. Відповідальність у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування». Органи	2	

	<p>державного регулювання та нагляду. Основні завдання Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України щодо нагляду в накопичувальній системі пенсійного страхування. Порядок оскарження дій страхувальника та виконавчих органів Пенсійного фонду.</p> <p>Відповідальність страхувальників, банків, організацій, що здійснюють виплату і доставку пенсій, та їх посадових осіб. Відповідальність Пенсійного фонду, його органів і посадових осіб за порушення у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Відповідальність радника з інвестиційних питань, страхової організації та аудитора. Гарантії прав і законних інтересів застрахованих осіб.</p>		
<p>Розділ 4. СИСТЕМА НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ</p>			
	<p>Тема 4.1. «Інфраструктура системи недержавного пенсійного забезпечення». Суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення. Види недержавних пенсійних фондів (відкритий, корпоративний, професійний). Реєстрація, умови початку діяльності та статут пенсійного фонду. Рада пенсійного фонду та її повноваження. Адміністратор недержавних пенсійних фондів. Особи, що можуть здійснювати управління активами недержавних пенсійних фондів. Зберігач пенсійних фондів. Звітність та оприлюднення інформації щодо недержавного пенсійного забезпечення.</p>	<p>4</p>	
	<p>Тема 4.2. «Пенсійні виплати та успадкування пенсійних активів. Державний нагляд і контроль у сфері недержавного пенсійного забезпечення». Пенсійний контракт та пенсійна схема. Види пенсійних виплат (пенсія на визначений строк, одноразова пенсійна виплата). Умови та строки здійснення пенсійних виплат. Порядок укладення та оплати договору страхування довічної пенсії за рахунок пенсійних коштів учасника фонду. Розподіл та успадкування пенсійних активів. Органи, що здійснюють нагляд та контроль у сфері недержавного пенсійного забезпечення.</p>	<p>2</p>	
<p>Загалом</p>		<p>30</p>	<p>4</p>

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	К-сть годин	К-сть годин
1	Тема 1.1. «Предмет, завдання та основні категорії системи пенсійного забезпечення»	4	
2	Тема 1.2. «Принципи, засади і механізми функціонування пенсійного забезпечення в Україні. Реформування пенсійної системи України»	4 2 – конс.	2 – конс.
3	Тема 2.1. «Загальні положення Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне забезпечення». Страховий стаж у солідарній системі»	4	
4	Тема 2.2. «Види пенсій у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування»	4	2
5	Тема 2.3. «Призначення, перерахунок та виплата пенсій у солідарній системі»	4	
6	Тема 3.1. «Суб'єкти накопичувальної системи пенсійного страхування. Зберігання пенсійних активів»	2	2
7	Тема 3.2. «Пенсійні виплати за рахунок коштів Накопичувального фонду»	2	
8	Тема 3.3. «Державне регулювання та нагляд. Відповідальність у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування»	2	
9	Тема 4.1. «Інфраструктура системи недержавного пенсійного забезпечення»	4	
10	Тема 4.2. «Пенсійні виплати та успадкування пенсійних активів. Державний нагляд і контроль у сфері недержавного пенсійного забезпечення»	2	
Загалом		38	4

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	К-сть годин	К-сть годин
1	Тема 1.1. «Предмет, завдання та основні категорії системи пенсійного забезпечення»	8	14
2	Тема 1.2. «Принципи, засади і механізми функціонування пенсійного забезпечення в Україні. Реформування пенсійної системи України»	8	14
3	Тема 2.1. «Загальні положення Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне забезпечення». Страховий стаж у солідарній системі»	8	14
4	Тема 2.2. «Види пенсій у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування»	8	14
5	Тема 2.3. «Призначення, перерахунок та виплата пенсій у солідарній системі»	8	14
6	Тема 3.1. «Суб'єкти накопичувальної системи пенсійного страхування. Зберігання пенсійних активів»	8	14
7	Тема 3.2. «Пенсійні виплати за рахунок коштів Накопичувального фонду»	8	14
8	Тема 3.3. «Державне регулювання та нагляд. Відповідальність у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування»	8	14
9	Тема 4.1. «Інфраструктура системи недержавного пенсійного забезпечення»	8	14
10	Тема 4.2. «Пенсійні виплати та успадкування пенсійних активів. Державний нагляд і контроль у сфері недержавного пенсійного забезпечення»	8	16
Загалом		80	142

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : навчальний курс / Б.О. Зайчук, О.Б. Зарудний, С.Б. Березіна, В.Т. Александров, С.М. Недбаєва. Київ : НВП «АВТ», 2004. 256 с.
2. «Пенсійна реформа в Україні» URL: www.pension.kiev.ua
3. Дорогінська В. Все про пенсії // Голос пенсійного фонду. 2003. №15, жовтень. С. 1-6.
4. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003.
5. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» №1057 – IV від 09.07.2003.
6. Закон України «Про пенсійне забезпечення» // Відомості Верховної Ради. 1992. № 3. С. 10.
7. Консультують спеціалісти Пенсійного фонду (www.kontrasty.com.ua/norma).
8. Матеріали семінару «Пенсійна реформа для молоді» / 10 червня 2003. ТАНГ. 25 с.
9. Михайлов А.В. Ткач О.Й. Недержавні пенсійні фонди: сьгоднішній погляд у майбутнє. К. : Видавництво «СПД Савчина», 2001. 244 с.
10. Про державні соціальні гарантії: Закон України // Відомості ВРУ. 2000. №48.
11. Приходько С. Держава і соціальний захист громадян // *Право України*. 1999. №9. С. 22-26.
12. Сіленко А. Політико-правові аспекти розвитку соціальної сфери: забезпечення прав людини // *Право України*. 1999. №11. С. 33-38.

Додаткові:

1. Постанова правління Пенсійного фонду України «Інструкція про порядок розрахунку і сплати підприємствами, організаціями, установами і громадянами збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, інших платежів, а також облік їх надходжень до Пенсійного фонду України».
2. Основи Законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, №16/98 – ВР // Галицькі контракти. 2015. №18. С. 139–167.
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві і професійні захворювання, які викликали втрату працездатності», № 1105 – XIV.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо поетапного впровадження у Пенсійному фонді автоматизованого персоналізованого обліку відомостей у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування», № 832.
5. Закон України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування», № 400/97.

6. Закон України «Про Єдиний соціальний внесок».
7. Постанова КМУ «Про питання загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві і професійного захворювання, яке викликало втрату працездатності», № 74.
8. Закон України «Про розмір внесків на деякі види загальнообов'язкового державного соціального страхування».
9. Постанова Кабінету Міністрів «Про хід пенсійної реформи в Україні з урахуванням результатів проведення експерименту з призначення пенсій органами пенсійного фонду у Львівській області», № 1902.

Інформаційні ресурси:

1. Міністерство соціальної політики України [офіційний сайт]. URL: www.msp.gov.ua
2. Пенсійний фонд України [офіційний сайт]. URL: www.pfu.gov.ua
3. Фонд соціального страхування України [офіційний сайт]. URL: www.fssu.gov.ua
4. Офіційний вісник України [офіційний сайт]. URL: www.ovu.com.ua
5. Пенсійний фонд України в Сумській області [офіційний сайт]. URL: www.sum.pfu.gov.ua

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Конспекти лекцій.
2. Інструктивно-методичні матеріали до семінарських (практичних) занять.
3. Комплексні контрольні роботи.
4. Електронні презентації до лекційних занять.
5. Навчальні відео, документальні та авторські програми.

Інструктивно-методичні матеріали до семінарських (практичних) занять

Розділ 1.

ПЕНСІЙНА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ПРИНЦИПИ, ЗАСАДИ І МЕХАНІЗМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Семінарське заняття №1 (4 години)

Тема 1.1. «Предмет, завдання та основні категорії системи пенсійного забезпечення»

Мета вивчення – забезпечити оволодіння основними категоріями пенсійного забезпечення, та навчити здійснювати критичний і порівняльний аналіз його різних систем.

Теоретичні питання:

1. Місце курсу в оволодінні професійними основами соціальної роботи.
2. Пенсійне страхування як суспільний інститут.
3. Історичні аспекти виникнення та розвитку пенсійного страхування в Україні.

4. Порівняльний аналіз загальнообов'язкових пенсійних систем країн Західної Європи.

Критерії оцінювання: усна відповідь (висвітлення теоретичного питання) на семінарському занятті оцінюється **від 1 до 9 балів**. Підсумкова кількість балів на семінарському занятті виставляється за **середнім арифметичним показником**. У випадку, коли студент не готовий до виконання зазначеного завдання, йому нараховується **0 балів**.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10].

Додаткова: [2]; [3]; [4]; [7]; [8].

Інформаційні ресурси: [1]; [2]; [3]; [4]; [5].

Семінарське заняття №2 (4 години)

Тема 1.2. «Принципи, засади і механізми функціонування пенсійного забезпечення в Україні. Реформування пенсійної системи України»

Мета вивчення – розкрити макроструктурні складові та соціально-економічні засади системи пенсійного забезпечення.

Теоретичні питання:

1. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та інші види пенсійного забезпечення.

2. Структура та види загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

3. Основні макроекономічні показники та соціально-економічні чинники, що впливають на стан системи пенсійного страхування.

4. Пенсійне страхування та демографічна ситуація.

5. Пенсійне страхування та система оплати і ринок праці.

6. Реформування пенсійної системи України.

Критерії оцінювання: усна відповідь (висвітлення теоретичного питання) на семінарському занятті оцінюється **від 1 до 9 балів**. Підсумкова кількість балів на семінарському занятті виставляється за **середнім арифметичним показником**. У випадку, коли студент не готовий до виконання зазначеного завдання, йому нараховується **0 балів**.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10].

Додаткова: [2]; [3]; [4]; [7]; [8].

Інформаційні ресурси: [1]; [2]; [3]; [4]; [5].

Розділ 2.

СОЛІДАРНА СИСТЕМА ЗАГАЛЬНО-ОБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ

Семінарське заняття №3 (4 години)

Тема 2.1. «Загальні положення Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне забезпечення». Страховий стаж у солідарній системі»

Мета вивчення – забезпечити оволодіння основними категоріями пенсійного забезпечення, та навчити здійснювати критичний і порівняльний аналіз його різних систем.

Теоретичні питання:

1. Пенсійна реформа в Україні та її правове забезпечення. Сучасний стан пенсійного забезпечення.
2. Система законодавства, що регулює сферу пенсійного забезпечення, його класифікація.
3. Теоретичні питання визначення поняття «пенсія». Види пенсійного забезпечення відповідно до чинного законодавства.
4. Поняття трудового стажу, його види та значення в пенсійному забезпеченні.
5. Обчислення трудового стажу за раніше чинним законодавством. Докази трудового стажу.
6. Поняття вислуги років та її значення в пенсійному забезпеченні.
7. Поняття та визначення страхового стажу після набрання чинності Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Критерії оцінювання: усна відповідь (висвітлення теоретичного питання) на семінарському занятті оцінюється **від 1 до 9 балів**. Підсумкова кількість балів на семінарському занятті виставляється за **середнім арифметичним показником**. У випадку, коли студент не готовий до виконання зазначеного завдання, йому нараховується **0 балів**.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10].

Додаткова: [2]; [3]; [4]; [7]; [8].

Інформаційні ресурси: [1]; [2]; [3]; [4]; [5].

Семінарське заняття №4 (4 години)

Тема 2.2. «Види пенсій у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування»

Мета вивчення – сформуванню у студентів знання про види пенсій у солідарній системі ЗДПС та розкрити основні чинники, що впливають на їх розмір.

Теоретичні питання:

1. Поняття та сутність солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

2. Персоніфікований облік у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
3. Організація і порядок здійснення управління в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
4. Загальні засади призначення, перерахунку та виплати пенсій в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
5. Умови призначення пенсій за віком.
6. Страховий стаж: поняття про порядок обчислення.
7. Заробіток для обчислення пенсій: порядок розрахунку.
8. Пенсії по інвалідності.
9. Пенсії у зв'язку із втратою годувальника.

Критерії оцінювання: усна відповідь (висвітлення теоретичного питання) на семінарському занятті оцінюється **від 1 до 9 балів**. Підсумкова кількість балів на семінарському занятті виставляється за **середнім арифметичним показником**. Виконання модульної контрольної роботи

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10].

Додаткова: [2]; [3]; [4]; [7]; [8].

Інформаційні ресурси: [1]; [2]; [3]; [4]; [5].

Семінарське заняття №5

(4 години)

Тема 2.3. «Призначення, перерахунок та виплата пенсій у солідарній системі»

Мета вивчення – забезпечити оволодіння методикою призначення та обчислення пенсій і початковими вміннями їх розрахунку.

Теоретичні питання:

1. Порядок обчислення розміру пенсії за віком.
2. Перерахунок пенсії за віком.
3. Подання й оформлення документів, терміни та порядок призначення пенсій.
4. Порядок виплати пенсій.
5. Утримання із сум пенсій, повернення надміру сплачених або своєчасно не сплачених сум пенсій.
6. Виплата пенсій у разі виїзду пенсіонера на постійне проживання за кордон.
7. Робота із практичними кейсами.

Критерії оцінювання: усна відповідь (висвітлення теоретичного питання) на семінарському занятті оцінюється **від 1 до 9 балів**. Підсумкова кількість балів на семінарському занятті виставляється за **середнім арифметичним показником**. У випадку, коли студент не готовий до виконання зазначеного завдання, йому нараховується **0 балів**.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10].

Додаткова: [2]; [3]; [4]; [7]; [8].

Інформаційні ресурси: [1]; [2]; [3]; [4]; [5].

Розділ 3. НАКОПИЧУВАЛЬНА СИСТЕМА ЗАГАЛЬНО-ОБОВ'ЯЗКОВОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ

Семінарське заняття №6 (4 години)

Тема 3.1. «Суб'єкти накопичувальної системи пенсійного страхування. Зберігання пенсійних активів»

Мета вивчення – сформулювати уявлення про суб'єктів накопичувальної системи пенсійного страхування; забезпечити оволодіння методикою зберігання пенсійних активів.

Теоретичні питання:

1. Накопичувальний фонд. Джерела формування коштів Накопичувального фонду та їх використання.
2. Пенсійні активи Накопичувального фонду.
3. Рада Накопичувального фонду. Радник з інвестиційних питань. Компанії з управління активами.
4. Порядок проведення тендера для обрання компаній з управління активами, зберігача та аудитора Накопичувального фонду.
5. Зберігання пенсійних активів Накопичувального фонду.

Критерії оцінювання: усна відповідь (висвітлення теоретичного питання) на семінарському занятті оцінюється **від 1 до 9 балів**. Підсумкова кількість балів на семінарському занятті виставляється за **середнім арифметичним показником**. У випадку, коли студент не готовий до виконання зазначеного завдання, йому нараховується **0 балів**.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10].

Додаткова: [2]; [3]; [4]; [7]; [8].

Інформаційні ресурси: [1]; [2]; [3]; [4]; [5].

Семінарське заняття №7 (4 години)

Тема 3.2. «Пенсійні виплати за рахунок коштів Накопичувального фонду»

Мета вивчення – ознайомити студентів із пенсійними виплатами за рахунок коштів Накопичувального фонду.

Теоретичні питання:

1. Порядок укладення та оплати договору страхування довічної пенсії.
2. Види пенсійних виплат: довічна пенсія з установленим періодом, довічна обумовлена пенсія, довічна пенсія подружжя, одноразова виплата: загальна характеристика.
3. Право на отримання одноразової виплати та успадкування пенсійних активів.

4. Чинники, що враховуються при розрахунку страховою організацією розміру довічної пенсії.

Критерії оцінювання: усна відповідь (висвітлення теоретичного питання) на семінарському занятті оцінюється **від 1 до 9 балів**. Підсумкова кількість балів на семінарському занятті виставляється за **середнім арифметичним показником**. У випадку, коли студент не готовий до виконання зазначеного завдання, йому нараховується **0 балів**.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10].

Додаткова: [2]; [3]; [4]; [7]; [8].

Інформаційні ресурси: [1]; [2]; [3]; [4]; [5].

Семінарське заняття №8 (4 години)

Тема 3.3. «Державне регулювання та нагляд. Відповідальність у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування»

Мета вивчення – розвивати професійну відповідальність, розкрити особливості нормативного регулювання для суб'єктів загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Теоретичні питання:

1. Відповідальність за порушення порядку сплати страхових внесків.
2. Відповідальність за порушення, пов'язані з використанням коштів солідарної пенсійної системи.
3. Відповідальність за порушення встановленого порядку призначення та виплати пенсій.
4. Мета і функції державного нагляду у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
5. Органи державного нагляду у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Їхні повноваження.

Критерії оцінювання: усна відповідь (висвітлення теоретичного питання) на семінарському занятті оцінюється **від 1 до 9 балів**. Підсумкова кількість балів на семінарському занятті виставляється за **середнім арифметичним показником**. У випадку, коли студент не готовий до виконання зазначеного завдання, йому нараховується **0 балів**.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10].

Додаткова: [2]; [3]; [4]; [7]; [8].

Інформаційні ресурси: [1]; [2]; [3]; [4]; [5].

Розділ 4. СИСТЕМА НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Семінарське заняття №9 (4 години)

Тема 4.1. «Інфраструктура системи недержавного пенсійного забезпечення»

Мета вивчення – ознайомити із інфраструктурою системи недержавного пенсійного ст. рахування.

Теоретичні питання:

1. Пенсійна реформа та становлення недержавного пенсійного забезпечення в Україні.
2. Система недержавного пенсійного забезпечення та правове регулювання правовідносин в цій сфері.
3. Поняття, види та суб'єкти недержавних пенсійних фондів.
4. Досвід діяльності і перспективи розвитку недержавних пенсійних фондів в Україні (на конкретних прикладах).
5. Пенсійні активи та пенсійні виплати недержавних пенсійних фондів.
6. Правові питання становлення недержавного пенсійного забезпечення в Україні.
7. Перспективи розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні.
8. Робота із практичними кейсами.

Критерії оцінювання: усна відповідь (висвітлення теоретичного питання) на семінарському занятті оцінюється **від 1 до 9 балів**. Підсумкова кількість балів на семінарському занятті виставляється за **середнім арифметичним показником**. У випадку, коли студент не готовий до виконання зазначеного завдання, йому нараховується **0 балів**.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10].

Додаткова: [2]; [3]; [4]; [7]; [8].

Інформаційні ресурси: [1]; [2]; [3]; [4]; [5].

Семінарське заняття №10 (2 години)

Тема 4.2. «Пенсійні виплати та успадкування пенсійних активів. Державний нагляд і контроль у сфері недержавного пенсійного забезпечення»

(2 години)

Мета вивчення – сформувати в студентів знання про основні механізми функціонування і види контролю, розкрити основні переваги та недоліки недержавного пенсійного забезпечення.

Теоретичні питання:

1. Пенсійний контракт та пенсійна схема.

2. Порядок укладення та оплати договору страхування довічної пенсії за рахунок пенсійних коштів учасника фонду.

3. Види пенсійних виплат (пенсія на визначений строк, одноразова пенсійна виплата).

4. Звітність та оприлюднення інформації щодо недержавного пенсійного забезпечення.

5. Державний нагляд і контроль у сфері недержавного пенсійного забезпечення.

Критерії оцінювання: усна відповідь (висвітлення теоретичного питання) на семінарському занятті оцінюється **від 1 до 9 балів**. Підсумкова кількість балів на семінарському занятті виставляється за **середнім арифметичним показником**. У випадку, коли студент не готовий до виконання зазначеного завдання, йому нараховується **0 балів**.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10].

Додаткова: [2]; [3]; [4]; [7]; [8].

Інформаційні ресурси: [1]; [2]; [3]; [4]; [5].